

Vestfold
FYLKESKOMMUNE

Program for folkehelsearbeid 2023-2026

Vestfold på laget – Medvirkning, demokrati og medborgerskap

En veiledning for søkere

Bakgrunn

Vestfold fylkeskommune er tildelt midler fra Helsedirektoratet til program for folkehelsearbeid. Midlene skal benyttes til å styrke det systematiske og langsiktige folkehelsearbeidet knyttet til psykisk helse, livskvalitet og rusforebygging. Barn og unge er en prioritert målgruppe. Midlene skal gå til utvikling av tiltak, verktøy og metoder som fremmer lokalt folkehelsearbeid. Kommuner og videregående skoler, som vil delta i utviklingsarbeidet kan søke om midler. Søknadsfrist er 20. januar 2024.

Om Program for folkehelsearbeid

Program for folkehelsearbeid er en tiårig satsing (2017-2026) og et samarbeid mellom Helse- og omsorgsdepartementet, KS, Folkehelseinstituttet og Helsedirektoratet. Programmet skal bidra til en langsiktig styrking av kommunenes kunnskapsbaserte folkehelsearbeid. Barn og unge, psykisk helse, livskvalitet og rusforebygging er prioritert. Det er etablert en tilskuddsordning, som fylkeskommunene forvalter.

Vestfold har deltatt i program for folkehelsearbeid siden 2017 og ble for perioden 2017- 2023 tildelt 35 millioner. Satsingen har hatt navnet *Vestfold på laget*. Midlene er benyttet til utvikling av 12 lokale prosjekt og ett interkommunalt prosjekt. I tillegg til tiltaksutviklingen har det vært et utviklingsfellesskap og nettverk som har vektlagt samskaping og innovasjon.

Vestfold fylkeskommune er for perioden 2023-2026, etter søknad til Helsedirektoratet, tildelt om lag 8 millioner. Søknaden fra Vestfold fylkeskommune til Helsedirektoratet har navnet *Vestfold på laget – medvirkning, demokrati og medborgerskap*, og beskriver rammer og mål for arbeidet i tilskuddsperioden.

I samarbeid med kommunene i Vestfold er det besluttet å prioritere ett overordnet innsatsområde. Dette er *Medvirkning, demokrati og medborgerskap*. Innsatsområdet gir en tydelig retning, samtidig som det er åpent og gir rom for å utvikle lokale, selvstendige tiltak som skal styrke det systematiske og langsiktige folkehelsearbeidet. Innen innsatsområdet er det beskrevet to områder, som det kan utarbeides tiltak innenfor. Dette er:

- Medvirkning i offentlige medvirkningsstrukturer/offentlig sektor
- Deltakelse og medvirkning i sivilsamfunn og frivillighet

Hvem kan søke

Det er hovedsakelig kommuner, som kan være tiltakseier og søke fylkeskommunen om å delta i programarbeidet. Frivilligheten kan motta midler til lokale tiltak under forutsetning av at kommunen er tiltakseier. Unntak kan gjøres der hvor det er hensiktsmessig at fylkeskommunen er tiltakseier og dersom tiltaket skal utvikles og prøves ut i flere kommuner samtidig, eller i videregående skole. I slike tilfeller forutsettes det likevel samarbeid med kommuner.

Avgrensning og presisering

Midlene, som det søkes om, skal benyttes til utvikling av tiltak, arbeidsmetoder og verktøy som er rettet mot lokale utfordringer og behov. Det er ikke mulig å søke om midler til videreføring av tiltak som allerede har mottatt midler til program for folkehelsearbeid i perioden 2017-2022. Nye midlene kan imidlertid gå til en videreutvikling av eksisterende tiltak innenfor nye tematiske områder, spredning til nye målgrupper eller til utvikling av nye samarbeid.

Tiltak skal bidra til samarbeid med relevante forskings- og utviklingsmiljø samt kompetansesenter på kommunenivå. Det oppfordres særlig til samarbeid med frivillige lag og organisasjoner.

Forpliktelser

Program for folkehelsearbeid er et felles utviklingsarbeid for å styrke folkehelsearbeidet lokalt, regionalt og nasjonalt. Tilskuddsmottaker må derfor forplikte seg til å delta i nettverk og fellesaktiviteter som partene blir enige om å etablere. Fylkeskommunen vil inngå samarbeidsavtaler med tilskuddsmottakerne.

Kunnskapsspredning fra programperioden er vektlagt, og Helsedirektoratet har derfor et krav til evaluering av alle prosjekter. Tilskuddsmottaker leverer årlig rapportering på aktivitet og økonomi (revisorgodkjent regnskap).

Utlysningsbeløp

Totalt tilskuddsbeløp for Vestfold for perioden 2023-2026 er totalt i overkant av 8 millioner. Det er mulig å søke om tilskudd for fireårsperioden. Midlene for 2023 blir overført 2024. Gitt at søkerne fyller kriteriene er intensjonen å fordele midlene flatt, det vil si likt til alle søkere. Fylkeskommunen ber søkerne se på muligheter for å knytte satsingene i program for folkehelsearbeid opp mot andre eksisterende satsinger for å kunne få synergieffekter av relativt små tilskuddsbeløp.

Det er ikke et formelt krav om egenfinansiering, men det forventes at søkerne i budsjettet viser at arbeidet er prioritert. Det må være en intensjon om at erfaringer fra tiltakene videreføres med egne driftsmidler etter tilskuddsperioden.

Søknadsfrist

Søknadsfrist for å søke om deltakelse i program for folkehelsearbeid er 20.01.24. Søknaden skal beskrive planlagt arbeid innen valgt innsatsområde og svare opp kriteriene som er fastsatt, se

søknadsskjemaet. Tildelingen gis med forbehold om godkjent prosjektplan i løpet av våren 2024. Vestfold fylkeskommune oppfordrer søkerne til å benytte medvirkning og samskaping allerede i søknadsprosessen og i utarbeidelse av prosjektplanen.

Bakgrunn og kunnskapsgrunnlag

Valget av medvirkning, demokrati og medborgerskap som tema bygger på kunnskap om at myndiggjøring forstått som menneskers opplevelse av medbestemmelse på ulike områder i livet er en positiv faktor for livskvalitet og psykisk helse, og gjennom det også fungerer primærforebyggende for rusmisbruk. På samfunnsnivå handler medvirkning og deltakelse om å bygge og styrke fellesskap og nærmiljø, utvikle gode tjenester og om sosial bærekraft. Ved at kommunen i sitt systematiske folkehelsearbeid har kunnskap og kompetanse om medvirkning og legger til rette for dette, bygges grunnlaget for demokratisk resiliens og sosial bærekraft i samfunnet.

Vestfold på laget har siden oppstart i 2017 hatt et tydelig helsefremmende teori- og verdigrunnlag. Tiltaksutvikling og innsats i det videre programarbeidet (2023-2026) skal bygge på en «grunnmur», som består av følgende:

- Helsefremmende fokus. I tiltaksutviklingen i Vestfold rettes oppmerksomheten mot å bedre livskvalitet, trivsel og muligheter til å mestre utfordringer og belastninger. Et helsefremmende fokus er også sykdomsforebyggende. Helsefremmende arbeid handler dessuten også om en rettferdig fordeling av muligheter og ressurser for helse og livskvalitet.
- Kunnskapsbasert arbeid. Tiltaksutvikling tar utgangspunkt i kunnskap om påvirkningsfaktorer (helsedeterminanter) og årsakskjeder. Utvikling av tiltak, metoder og verktøy skal bygge på og videreutvikle slik kunnskap. Evaluering av tiltak skal prioriteres.
- Samarbeid og samskaping. Samarbeid og innovative arbeidsformer har kjennetegnet Vestfold på laget siden oppstart. Dette vil bli videreført både gjennom arbeid i regi av fylkeskommunen og i en forventning om at samskapende arbeidsformer benyttes i tiltaksutviklingen lokalt. Samskaping er i denne konteksten forstått som invitasjon til et likeverdig samarbeid der deltakerne i fellesskap definerer problemstillingen, samt designe en løsning og teste den ut i fellesskap.
<https://www.ks.no/fagomrader/innovasjon/framtidas-kommune/samskapende-sosial-innovasjon/>
- I alt arbeidet søkes det etter å benytte styrkebaserte metoder. Helsedirektoratet har i en rapport fra 2018 (Styrkebasert tilnærming i lokalt folkehelsearbeid) beskrevet kunnskap og metoder for dette.
- Utjevning av sosiale helseforskjeller har kommet enda tydeligere inn som formål med tiltaksutvikling i Program for folkehelsearbeid. I tiltakene skal en derfor søke å benytte prinsippet om proporsjonal universalisme, og utforske hvordan tiltak kan innrettes slik at de både er universelle og at de når dem som trenger det mest (proporsjonal universalisme). Dette er også i tråd med Folkehelsemeldingen 2023. (Meld. St. 15 2022-2023 Nasjonal strategi for utjamning av sosiale helseforskjellar).

Målsetting

Følgende målsetting er satt for arbeidet i Vestfold.

Hovedmål:

Det langsiktige og systematiske folkehelsearbeidet knyttet til medvirkning, demokrati og medborgerskap for og med barn og unge er styrket.

Delmål:

1. Tiltak i programarbeidet har gitt mer og bedre medvirkning for barn og unge. Dette har skjedd gjennom utvikling og utprøving av verktøy og metoder, som øker deltakelse og involvering.

Tiltakene kan handle om offentlige medvirkningsstrukturer/offentlig sektor og/eller om sivilsamfunn og frivillig sektor. Kommunene velger selv innretning av tiltak som er i samsvar med delmål 1.

2. Gjennom tiltakene er det etablert nye arbeidsmåter og rutiner som styrker det langsiktige og systematiske folkehelsearbeidet i kommunen.

Gjennomføringen av tiltakene innrettes slik at de fremmer samarbeid mellom aktører i kommunen, blant annet gjennom kunnskaps- og erfaringsdeling, eller andre innretninger av tiltaket som den enkelte tiltakseier mener støtter opp om det langsiktige og systematiske folkehelsearbeidet. Dersom søker er en videregående skole eller fylkeskommunen, må det være særlig oppmerksomhet på og innsats for et systematiske samarbeid med kommunens folkehelsearbeid.

3. Fylkeskommunen har etablert støttestrukturer som sikrer kunnskapsutvikling og fremmer samarbeidsrelasjoner mellom aktørene som deltar i programmet.

Fylkeskommunen skal understøtte kommunens og de frivillige organisasjonenes arbeid, ved å legge til rette for og fasilitere likeverdig samarbeid, faglig understøttelse av prosjektledelse, tverrsektorielt utviklingsarbeid, egevaluering av tiltak mm. Fylkeskommunen innretter aktivitetene på en måte og i et omfang som avklares med kommunene.

Nærmere beskrivelse av innsatsområdet Medvirkning, demokrati og medborgerskap

Følgende beskrivelse av innsatsområdet skal ligge til grunn for utvikling av lokale tiltak.

Medvirkning i offentlige medvirkningsstrukturer/offentlig sektor

Medvirkning for barn og unge har de senere år blitt styrket i offentlig forvaltning, både gjennom lovverk og praksis. Ungdomsrådene i kommunene er eksempelvis et lovpålagt organ, som gjør at ungdom får uttale seg i saker som gjelder dem. Imidlertid er det fortsatt mye arbeid som må gjøres, for at barn og unge får reell medvirkning i beslutninger som påvirker dem. For å oppnå mer og bedre medvirkning, er det behov for å arbeide nyskapende og bygge kultur og strukturer for medvirkning. Her har de voksne en avgjørende rolle for å legge til rette for medvirkningsarbeid. For å oppnå mer og bedre medvirkning, bør ikke medvirkning begrenses til utvalgte ungdommer som er representanter i elevråd og ungdomsråd, men søke etter å

inkludere alle. Inkludere alle, vil i denne sammenheng handle om å inkludere også de elevene og ungdommene, som elevråd og ungdomsråd er ment å skulle representere. Mer og bedre medvirkning handler i tillegg om kultur og struktur som sikrer en god kobling til beslutningsprosessene.

Tiltak for mer og bedre medvirkning kan også utvikles innenfor offentlige tjenester som er relevant for barn og unge, eksempelvis innen barnevern, opplæringssektoren, kommunale fritidsarenaer, politiet, helseforetak e.l.

Medvirkning og deltakelse i sivilsamfunn og frivillig sektor

Frivillighet og sivilsamfunn gir folk muligheten til å delta, bygge relasjoner, forbedre livskvaliteten og mestre livet. Sosial ulikhet skaper ulike tilganger til slike muligheter, noe som fører til ulike sjanser for folk. Å fjerne hindringer for deltakelse og å ha permanente ordninger for at barn og unge kan delta, er helt avgjørende. Dette åpner for at tiltak når frem til de som trenger det, fremmer livskvalitet, inkludering og mestring og er godt folkehelsearbeid.

Frivillig sektor og sivilsamfunnet skal spille en likeverdig rolle i samarbeid med det offentlige, i arbeidet med å redusere sosiale helseforskjeller. Offentlig sektor har ansvar for å legge til rette for dette. Tiltak kan eksempelvis handle om å styrke samarbeidet mellom kommuner og frivillig sektor ved å etablere møteplasser og strukturer for samhandling, støtte organisasjoners påvirkningsarbeid og legge til rette for deres deltakelse i beslutningsprosesser. For å oppnå bedre deltakelse og medvirkning kan organisasjoner ha opplæringsprogrammer, veiledning og regelmessig tilbakemeldingsrutiner. Det er dessuten viktig å verdsette bidrag fra alle som deltar i aktiviteter, ikke bare ledere eller utvalgte personer. Det er særlig viktig å sørge for reell medvirkning fra utsatte grupper.

De aller fleste kommunene i Vestfold har en frivillighetsplan, og har i arbeidet med disse vektlagt likeverdighet og samskaping. Å fortsette den likeverdige dialogen mellom frivillighet og kommune gjennom å samskape med frivilligheten om tiltaksutvikling, og å gi barn og unge selv en autonom stemme inn, vil utfordre tradisjonelle arbeidsmåter. Dette krever både kultur og strukturer for medvirkning og kompetanseheving blant de voksne. Her er det et stort potensialt for utviklingsarbeid.

Kriterier

Ved søknad skal følgende kriterier besvares. Kriteriene er bygget opp som en konkretisering av delmål 1 og delmål 2. Søknaden må svare opp alle kriteriene.

Ved søknad skal følgende kriterier besvares. Kriteriene er bygget opp som en konkretisering av delmål 1 og delmål 2. Søknaden må svare opp alle kriteriene.

Kriterium 1: Tiltaksutvikling

- a. Beskrivelse av valgt innsatsområdet (offentlige medvirkningsstrukturer, frivillighet eller annet).
- b. Forankring og organisering
- d. Samarbeid og samskaping
- e. Budsjet.

Kriterium 2: Det langsiktige og systematiske folkehelsearbeidet

- a. Kunnskap om status og påvirkningsfaktorer.
- b. Kunnskap om planlagt innsats/intervensjon.
- c. Evaluering.
- d. Implementering.

Søknadsskjema

Skjema er fylt ut av	
Fornavn:	
Etternavn:	
Tittel:	
Informasjon om søker	
Kommune/org:	
Adresse:	
Postnummer:	
Sted:	
Epost:	
Organisasjonsnummer:	
Kontonummer:	
Merknad på utbetaling:	
Kontaktperson	
Oppgi minst en kontaktperson fylkeskommunen kan kontakte ang søknaden	
Fornavn:	
Etternavn:	
Telefonnummer:	
Epost:	
Fornavn:	
Etternavn:	
Telefonnummer:	
Epost:	
Samarbeidspartnere i prosjektet	
Dersom søker samarbeider med andre kommuner eller organisasjoner	
Navn på kommune/organisasjon:	
Hva består samarbeidet i:	
Søknadsbeløp pr år:	
Periode/år (det er mulig å søke om støtte for fire år):	
Dato/ Signatur	

Kriterier		Utdypende spørsmål	
Tiltaksutvikling	1a	Beskrivelse av valgt innsatsområde (offentlige medvirknings-strukturer eller frivillighet og sivilsamfunn)	- Beskriv hvilket innsatsområde som er valgt - Beskriv kort hva tiltaket skal handle om - Hvor langt har dere kommet i planleggingen? - Har innsatsen sammenheng med andre pågående eller planlagte innsatser i organisasjonen?
	1b	Medvirkning	- Hvordan skal arbeidet nå målsettingen om å fremme mer og bedre medvirkning for barn og unge? - Hvem er målgruppe?
	1c	Forankring og organisering	- Hvordan skal arbeidet forankres i organisasjonen? - Hvordan skal arbeidet organiseres? - Hvem er rapporterings- og evalueringsansvarlig?
	1d	Samarbeid og samskaping	- Hvem har dere samarbeidet med i søknadsprosessen - Hvilke aktører, interne og eksterne, skal delta i planlegging, gjennomføring og evaluering? (Samarbeidet må være på tvers innad i organisasjonen, men også strekke seg ut over kommunens egen organisasjon. Eks: frivillige, næringsliv, kunnskapsmiljø etc.)
	1e	Budsjett	- Det må legges ved et tentativt budsjett med hovedposter. Budsjettet skal gjelde hele perioden det søkes om midler til - Det er ikke et formelt krav om egenfinansiering, men det forventes at søkerne i budsjettet viser at arbeidet er prioritert
Det langsiktige og systematiske og langsiktige folkehelsearbeidet	2a	Kunnskap om helsetilstand og påvirknings-faktorer	Hvilken kunnskap bygger valg av innsatsområde på? (Statistikk fra kommunens oversiktsdokument etter folkehelseloven, ungdata, lokal kvalitativ kunnskap, og/eller andre relevant kunnskap som begrunner innsatsen)
	2b	Kunnskap om planlagt innsats/ intervensjon.	- Hvilke ressurser/påvirkningsfaktorer ønsker dere å styrke gjennom arbeidet? - Hva gir grunn til å tro at innsatsen vil føre til måloppnåelse? (erfaringsbasert kunnskap, evalueringer fra tilsvarende innsats, forskningsbasert kunnskap og el.l.)
	2c	Evaluering	- Hvordan skal arbeidet evalueres (prosess- og/eller resultatevaluering)? - Hvordan skal evalueringsarbeidet gjennomføres, og hvem skal involveres?
	2e	Implementering og læring	- Hvordan skal erfaringer og læring benyttes under og etter prosjektperioden? - Hva gir grunn til å tro at det langsiktige og systematiske folkehelsearbeidet vil bli styrket? (Dette kan handle om kunnskap og samskapinge arbeidsformer)